

Profiliranje hrvatskih razvojnih strateških prioriteta

Bajo, Anto; Ljepović, Saša

Source / Izvornik: **Newsletter : povremeno glasilo Instituta za javne financije, 2014, 16, 1 - 14**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.3326/nlh.2014.89>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:817541>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-06**



Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)



Profiliranje hrvatskih razvojnih strateških prioriteta

ANTO BAJO, Institut za javne financije
SAŠA LJJEPOVIĆ, Hrvatska narodna banka¹

Hrvatska je kao država članica EU-a obvezna sudjelovati u provedbi europske strategije EU 2020, a odnedavno sudjeluje i u regionalnoj strategiji SEE 2020, u sklopu koje je definirala vrijednosti jedanaest glavnih ciljeva, što je – poput ostalih država sudionica – učinila vrlo ambiciozno. Sudjelovanjem u oba europska strateška procesa, Hrvatska je definirala šesnaest glavnih ciljeva, te više reformskih mjera i prioriteta razvoja do 2020. Navedeni procesi mogu se smatrati dobrodošlima. Nažalost, Hrvatska još uvijek nema jedinstvenu nacionalnu strategiju razvoja. U nedostatku krovnog strateškog dokumenta, tu su ulogu zasad preuzela tri dokumenta – Nacionalni program reformi, Program konvergencije te Partnerski sporazum – koji, zajedno s nekoliko gospodarski značajnih, sektorskih strategija, čine okosnicu predstojećega strateškog ciklusa do 2020. godine.

1. UVOD

Europska komisija (dalje: Komisija) je u ožujku 2014. započela reviziju krovne strategije EU 2020, u sklopu koje će ocijeniti uspješnost država članica u njejoj provedbi, uključujući i dosadašnji napredak u ostvarenju pet glavnih ciljeva strategije. Hrvatska je kao članica obvezna sudjelovati u provedbi EU 2020, a dobrovoljno je odlučila sudjelovati i u regionalnoj strateškoj inicijativi SEE 2020² kojom Komisija povezuje države regije izvan EU-a.

Uspješnost članica u provedbi EU 2020, prati se u okviru Europskog semestra (dalje: Semestar), ključnog instrumenta gospodarskog upravljanja u EU-u. Riječ je o godišnjem ciklusu od prosinca do srpnja, u kojem članice intenzivno komuniciraju s Komisijom razmjenjujući izvješća radi praćenja nacionalnih makroekonomskih, fiskalnih i strukturnih politika, te njihova usklađivanja s ekonomskom politikom EU-a³.

¹ Stavovi Saše Ljepovića izneseni u ovom radu isključivo su osobni i stručni, i ne odražavaju nužno stavove institucije u kojoj je zaposlen, niti je na bilo koji način obvezuju.

² "Jugoistočna Europa 2020" SEE 2020 (akronim za engl. *South East Europe 2020*).

³ Proces formalno započinje obično u prosincu, kada Komisija objavi Godišnji pregled rasta, a završava u srpnju kada Vijeće EU-a donese specifične preporuke za pojedine države.

Unutar Semestra teku dvije, hrvatskoj Vladi već dobro poznate procedure – procedura pri prekomjernom proračunskom manjku i pri makroekonomskim neravnotežama⁴

Sukladno pravilima Semestra, Vlada je 24. travnja 2014. usvojila hrvatski Nacionalni program reformi i Program konvergencije.

Nacionalni program reformi grupira reformske mjere na četiri ključna područja (javne financije, financijski sektor, tržište rada i konkurentnost) te analizira napredak u ostvarenju pet glavnih ciljeva EU 2020. Temeljem tog programa, Komisija je odredila osam specifičnih preporuka koje Hrvatska mora izvršiti i uzeti u obzir pri izradi Državnog proračuna za 2015⁵.

U Programu konvergencije Vlada je navela mjere unapređenja kvalitete javnih financija te srednjoročne makroekonomske projekcije, uključujući i fiskalne ciljeve; u sklopu procedure pri prekomjernom proračunskom manjku, Hrvatska je usvojila preporuke Vijeća EU-a i odredila ciljane razine manjka proračuna opće države u iznosu od 4,4% BDP-a u 2014., 3,5% u 2015. i 2,7% u 2016.

2. STRATEGIJA EU 2020 I NJENA REVIZIJA

Uzimajući u obzir da će 2015. proći polovica predviđenog provedbenog razdoblja EU 2020, te da su u tijeku legislativne promjene gospodarskoga upravljanja, kao reakcija na posljedice krize, institucije EU-a zaključile su da je pravo vrijeme za reviziju strategije⁶. Značajno je da se razdoblje revizije podudara s aktualnom institucionalnom tranzicijom EU-a, budući da će zaključci, koji će proizaći iz procesa revizije, najvjerojatnije biti osnova za inicijative novog sastava Europskog parlamenta i Komisije u prvim godinama njihova mandata (Andor, 2014).

Proces je započeo 5. ožujka 2014., kada je Komisija objavila izvješće pod nazivom "Provjera napretka Strategije Europa 2020. za pametan održiv i uključiv rast", u kojem je izvijestila o dosadašnjem napretku u postizanju pet glavnih ciljeva, po državama članicama, uključujući i Hrvatsku. Od tada je revizija Strategije bila česta tema na redovnim sastancima radnih tijela Vijeća EU-a, a postala je i jedan od temeljnih zadataka talijanskoga predsjedanja Vijećem (srpanj-prosinac 2014.). Osim toga, Vijeće je 27. lipnja 2014. predstavilo "Strateški program za Uniju u vrijeme promjena", temeljen na pet prioriteta, s kojim će se revidirana strategija uskladiti.

Komisija će početkom 2015. predstaviti prijedlog revizije, a konačna odluka Europskog vijeća o usvajanju izmijenjene strategije za 2015.–2020. očekuje se u ožujku 2015. U ovom trenutku traju javne konzultacije s građanima EU-a (pa tako i Hrvatske) koji do 31. listopada 2014. mogu dostavljati komentare i ispuniti upitnik⁷.

GLAVNI CILJEVI STRATEGIJE EU 2020

Komisija je u strategiji definirala pet glavnih ciljeva podijeljenih na pet tematskih područja, koji prikazuju ciljanu razinu razvoja EU-a.

⁴ Procedura pri makroekonomskim neravnotežama, uspostavljena u prosincu 2011., može se u širem smislu promatrati kao dio aktualnih promjena u gospodarskom upravljanju na razini EU-a, koje uključuju i donošenje novih pravila u financijskom sustavu radi stvaranja stabilne bankovne unije, poput direktive za oporavak i sanaciju kreditnih institucija i investicijskih društava.

⁵ Specifične preporuke za Hrvatsku (engl. *Country-specific recommendations* – CSR) Komisija je podijelila na osam područja: javne financije, mirovinski i zdravstveni sustav, tržište rada i obrazovanje, sustav socijalne skrbi, javna uprava i poslovno okruženje, upravljanje državnom imovinom, pravosudni sustav i bankovni sustav.

⁶ Prethodna Lisabonska strategija (donesena 2000.) također je revidirana polovicom desetogodišnjega razdoblja primjene (2005.) te drugi puta 2008.

⁷ Dostupno na: http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_hr.htm.

Tablica 1.
Strateški ciljevi EU 2020

Ciljevi	
1.	ostvariti stopu zaposlenosti stanovništva (20-64 godine) od 75%
2.	ulagati 3% BDP-a u istraživanje i razvoj
3.	smanjiti emisiju stakleničkih plinova za 20% u odnosu na 1990. godinu (ili čak za 30%, uz odgovarajuće uvjete), koristiti 20% energije iz obnovljivih izvora, povećati energetska učinkovitost za 20%
4.	smanjiti stopu ranog napuštanja školovanja ispod 10% za stanovništvo od 18 do 24 godine, povećati udio stanovništva od 30 do 34 godine sa završenim tercijarnim obrazovanjem na barem 40%
5.	smanjiti broj ljudi koji živi u siromaštvu ili u opasnosti od siromaštva i socijalne isključenosti za barem 20 milijuna

OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA EU 2020 U HRVATSKOJ

Svaka država članica je odredila vlastite nacionalne vrijednosti zadanih ciljeva tako da budu ambiciozni i ostvarivi. Njihovo ostvarenje nije pravna obveza, nego je političko pitanje. Hrvatska provodi EU 2020 tek godinu dana i trenutni pokazatelji ukazuju na njenu relativno slabiju poziciju u odnosu na većinu država članica.

Prvi glavni cilj Hrvatske jest 2020. ostvariti stopu zaposlenosti od 62,9%, što je, uspoređujući s istim ciljem drugih država članica, najniža vrijednost (grafikon 1.). Za Hrvatsku je navedena stopa ipak dovoljno ambiciozna, imajući na umu da je 2013. samo Grčka imala nižu stopu od Hrvatske (53,9%). U predrecesijskoj 2008. Hrvatska je imala stopu zaposlenosti od 62,9%, da bi u narednih pet godina bilježila konstantan pad. Cilj je do 2020. pokušati vratiti stopu zaposlenosti na razinu prije krize.

Drugi glavni cilj Hrvatske jest do 2020. postići godišnju razinu ulaganja u istraživanje i razvoj od 1,4% BDP-a, što je, nakon Cipra, Slovačke i Grčke, četvrta najniža vrijednost cilja u EU-u (grafikon 2.). Hrvatska je 2012. u istraživanje i razvoj uložila 0,75% BDP-a, što je bilo više od Grčke, Latvije, Bugarske, Rumunjske i Cipra, a u narednih šest godina pokušat će približno udvostručiti taj iznos. Cilj je vrlo ambiciozan, s obzirom na činjenicu da u posljednjih dvanaest godina Hrvatska nikada nije uložila u istraživanje i razvoj više od 1,05% BDP-a godišnje, te je u istom razdoblju zabilježila najniži prosječni godišnji rast ulaganja u istraživanje i razvoj u EU-u. Slovenija će, primjerice, lakše ispuniti zadani cilj od 3%, budući da je već 2012. u istraživanje i razvoj uložila 2,8% BDP-a. Finska i Švedska nalaze se na samome vrhu, a da će u budućnosti tamo i ostati sugerira podatak da im je cilj 2020. ulagati u istraživanje i razvoj čak 4% BDP-a.

U području klimatskih promjena i energetske održivosti, Hrvatska ima zadovoljavajuću poziciju te će vjerojatno ostvariti zadane ciljeve. Nacionalnim ciljevima mjere se emisije stakleničkih plinova u sektorima koji nisu obuhvaćeni sustavom EU-a za trgovanje emisijskim jedinicama u usporedbi s razinama emisije iz 2005⁸. Hrvatska je 2010. zabilježila emisiju od 20,1 milijun tona ekvivalentnoga CO₂, što je povećanje od 0,7% u odnosu na referentnu 2005. Time zasad ispunjava cilj, jer je navedena razina ispod dogovorenoga nacionalnog limita koji dopušta povećanje emisije od 9,2% do 2020. (grafikon 3.).

Prema udjelu obnovljivih izvora u bruto neposrednoj potrošnji energije 2012., Hrvatska zauzima 11. mjesto u EU-u i nije daleko od nacionalnog cilja od 20%. Navedeni udio je 2008. iznosio 12,1% te je u razdoblju recesije bilježio konstantan rast na međugodišnjoj razini (grafikon 4.). Hrvatska nema formalno uspostavljeni cilj za uštede primarne energije, no Strategijom energetskog razvoja opredijelila se za podržavanje cilja EU-a od 20% smanjenja potrošnje primarne energije u odnosu na temeljnu projekciju

⁸ Glavni cilj smanjenja emisije stakleničkih plinova od najmanje 20% do 2020., u odnosu na 1990. podrazumijeva: a) smanjenje emisija od 21% na razini EU-a u sektorima koji su obuhvaćeni sustavom EU-a za trgovanje emisijskim jedinicama i b) smanjenje emisija od 10% na razini EU-a u sektorima koji nisu obuhvaćeni navedenim sustavom. Kako bi ostvarile ukupan cilj smanjenja od 10%, svaka država članica odredila je nacionalni limit emisije za 2020., u odnosu na 2005., sukladno odluci Europskog parlamenta i Vijeća (406/2009/EC).

(MINGO, 2013.)⁹. Tako je 17 država članica, uključujući i Hrvatsku, 2012. ostvarilo indikativni nacionalni cilj energetske učinkovitosti jer im je razina potrošnje primarne energije bila ispod ciljane razine (grafikon 5.). U razdoblju 2008.-2012., Hrvatska je zabilježila pad potrošnje primarne energije, što je, kao i kod većine država članica u razdoblju recesije, više posljedica pada gospodarske aktivnosti nego povećane energetske učinkovitosti.

U području obrazovanja, cilj Hrvatske je 2020. imati samo 4% stanovništva (18 do 24 godine) koje je rano napustilo sustav obrazovanja i osposobljavanja, što je ujedno i najniža vrijednost u EU-u. S druge strane, Italija je postavila najvišu vrijednost cilja od 16% (grafikon 6.). Ta je stopa u Hrvatskoj i 2013. bila najniža u EU-u, stoga Komisija procjenjuje da će Hrvatska u narednih šest godina ostvariti zacrtani cilj. Primjerice, Španjolska i Portugal teško će ostvariti svoje ciljeve, budući da im trenutna stopa iznosi 23,6%, odnosno 19,2%, što je daleko od njihovih zacrtanih ciljeva od 15%, odnosno 10%.

Hrvatska će također pokušati 2020. imati 35% stanovništva (30-34 godine) s visokoškolskim obrazovanjem. Cilj se može smatrati ambicioznim, s obzirom da ih je u 2013. imala 25,9% , što je ujedno i treći najniži udio u EU-u, nakon Rumunjske i Italije (grafikon 7.). Međutim, valja napomenuti da je u Hrvatskoj navedeni udio 2007. iznosio 16,7% te je tijekom posljednjih šest godina (izuzev 2012.) konstantno rastao.

Dakle, u razdoblju recesije u Hrvatskoj je rastao broj stanovnika (30–34 godine) s visokoškolskim obrazovanjem, broj stanovnika (18–24 godine) koji su rano napustili školovanje pao je 2013. na razinu iz 2008., ali se istovremeno smanjivao broj zaposlenih (20–64 godine). Stoga se može primijeniti zaključak Komisije kako se naočigled zadovoljavajući napredak u ostvarenju cilja u području obrazovanja, zapravo u velikoj mjeri može pripisati povećanoj potražnji za obrazovanjem, kao posljedicom smanjenja mogućnosti zapošljavanja.

Posljednji strateški cilj Hrvatske jest do 2020. smanjiti broj stanovnika izloženih riziku od siromaštva i socijalne isključenosti za 150.000, odnosno s 1.370.000 (2012.) na 1.220.000. Države članice morale su postaviti ciljanu vrijednost smanjenja u milijunima stanovnika, pa Komisija u izvješću navodi kako agregirane nacionalne vrijednosti cilja odgovaraju razini smanjenja od približno 12 milijuna ljudi, što je za 8 milijuna stanovnika manje od ciljanih 20 milijuna na razini EU-a¹⁰. S udjelom od 32,3% stanovništva u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, Hrvatska je 2012. jedna od ugroženijih, a veći udio rizične skupine stanovnika imaju Mađarska, Litva, Grčka, Latvija, Rumunjska i Bugarska (s gotovo polovicom stanovništva) (grafikon 8.).

3. STRATEGIJA SEE 2020

Hrvatska je prihvatila zajedničku inicijativu za sudjelovanje u strateškom procesu SEE 2020 koju podupire Komisija i u kojem sudjeluju Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Makedonija, Crna Gora i Srbija. Strategija je izrađena po uzoru na EU 2020.¹¹

Osnovna svrha SEE 2020 jest gospodarska suradnja država regije s ciljem povećanja konkurentnosti i dostizanja viših razina rasta, kao i bržega društvenog i institucionalnog razvoja prihvaćanjem politika reformi. Očekuje se dugoročni utjecaj na ubrzanje realne konvergencije prema EU-a, te veća spremnost za budući proces pregovora o članstvu u EU-a. Prihvaćanjem nove inicijative, Hrvatska će moći prenositi

⁹ Sukladno direktivi Europskog parlamenta i Vijeća (2012/27/EU), potrošnja energije u EU27 2020. ne smije biti veća od 1.474 milijuna tona ekvivalentne nafte za primarnu energiju ili veća od 1.078 milijuna tona ekvivalentne nafte za neposrednu (finalnu) potrošnju energije. Ulaskom Hrvatske u EU, vrijednosti za EU28 povećale su se na 1.483, odnosno 1.086 milijuna tona. Sukladno tome, države članice određuju indikativne nacionalne ciljeve.

¹⁰ Definicija rizika od siromaštva i socijalne isključenosti u kontekstu cilja EU 2020 se u pojedinim državama članicama razlikuje. Ciljane razine svih država članica dostupne su u dokumentu "2014 European Semester: Country-specific recommendations".

¹¹ Izradu i praćenje provedbe strategije koordinira novoosnovano Vijeće za regionalnu suradnju (engl. *Regional Cooperation Council* – RCC), a dokument su u studenom 2012. prihvatili ministri gospodarstva država regije.

svoja iskustva u izgradnji i prilagođavanju institucija potrebnih za aktivno sudjelovanje u međunarodnom strateškom procesu i procesu pristupanja EU-u.

Osnovni koncept SEE 2020 sličan je konceptu EU 2020. Temelji se na pet stupova gospodarskog rasta (pametna, održiva, uključiva i integrirana rast i upravljanje državom za rast), koji se sastoje od ukupno šesnaest područja¹². Strategijom je određeno jedanaest glavnih ciljeva regije, a svaka država sudionica odredila je i vlastite, nacionalne vrijednosti glavnih ciljeva koje će pokušati ostvariti do 2020. Od navedenih jedanaest glavnih ciljeva, osam ih je razvrstano prema pet stupova rasta, dok preostala tri imaju svojstvo krovnih strateških ciljeva regije. Ukratko, glavni ciljevi SEE 2020 su:

- ostvariti BDP po stanovniku u iznosu od 44% prosjeka EU-a;
- više nego udvostručiti ukupnu razmjenu dobara i usluga u odnosu na 2010., kako bi dosegla vrijednost od 209,5 milijardi eura;
- deficit trgovinske bilance ograničiti na 12,3% BDP-a.

U izvješću Vijeća za regionalnu suradnju iz lipnja 2014., analizirana je situacija država sudionica SEE 2020 u pogledu pokazatelja nacionalnih ciljeva, u razdoblju 2010.-2013. Zaključeno je da je – prema većini glavnih pokazatelja – regija zabilježila određeni napredak u ostvarenju zadanih ciljeva, ali sporije nego što se očekivalo.

Uspoređujući vrijednosti glavnih ciljeva Hrvatske i drugih država regije, može se primijetiti da je Hrvatska kod šest od jedanaest ciljeva, uključujući i tri krovna strateška cilja, postavila letvicu najviše (tablica 1.). To je i očekivano, s obzirom da je prema BDP-u po stanovniku najrazvijenija država regije; Hrvatska je 2012. dosegla razinu od 64% prosjeka EU-a, a slijede ju Crna Gora (41%), Srbija (36%), Makedonija (35%), Albanija (30%), Bosna i Hercegovina (29%) te Kosovo (23%).

Promatrajući pokazatelje u razdoblju 2010. – 2013., može se zaključiti da su određeni ciljevi u većini država postavljeni ambiciozno, odnosno da je s obzirom na postojeći trend teško očekivati njihovo ostvarenje. U Hrvatskoj bi tako do 2020. ukupna razmjena dobara i usluga trebala porasti za 118% u odnosu na 2013., izvoz dobara i usluga po stanovniku za 109% u odnosu na 2013., a razmjena dobara unutar regije za 106% u odnosu na 2012. Slično su nerealno postavljeni ciljevi i ostalih zemalja regije.

Hrvatska, kao članica, ima otvoreni pristup jedinstvenom europskom tržištu, a može koristiti i potencijale dostupnog regionalnog tržišta. Makroekonomsko okruženje i dinamika rasta regije u velikoj su mjeri određeni činjenicom da regija ostvaruje 60% ukupne trgovinske razmjene s EU-om, te da Hrvatska i Srbija zajedno ostvaruju 60% BDP-a regije (*Regional Cooperation Council, 2014.*). Hrvatska u EU-u ima ulogu države koja neprestano mora sustizati razvijeniye države članice, dok bi u kontekstu SEE 2020 trebala predvoditi i poticati gospodarski rast i konkurentnost regije.

4. STRATEŠKI RAZVOJNI DOKUMENTI REPUBLIKE HRVATSKE

Hrvatska u ovom trenutku nema jedinstvenu nacionalnu strategiju, koja bi imala funkciju krovnog strateškog dokumenta i sažeto prikazivala razvojni smjer zemlje. Posljednji je takav dokument bio Strateški okvir za razvoj 2006.-2013. Premda je razdoblje na koje se Okvir odnosio formalno završilo krajem 2013., on je i ranije izgubio na relevantnosti, odnosno već nakon pojave negativnih učinaka krize u Hrvatskoj, pa je od 2010. vrlo rijetko služio kao referenca. Naime, iako je Strateški okvir prepoznao osnovne prepreke rastu i razvoju, nije predvidio više različitih scenarija rasta, već samo onaj optimističan, a budući da sustav praćenja provedbe navedenih aktivnosti nije bio precizno razrađen, nije bio niti učinkovito proveden.

¹² Slobodna trgovina, konkurentno gospodarsko okruženje, integracija u globalno gospodarstvo (investicijska politika), obrazovanje i kompetencije, istraživanje, razvoj i inovacije, digitalno društvo, kultura i kreativni sektori, energija, promet, okoliš, konkurentnost, zapošljavanje, zdravlje, učinkovite javne usluge, antikorupcija te pravosuđe.

S druge strane, u Hrvatskoj trenutno postoji veći broj strateških dokumenata (strategije, planovi, programi) koji se provode ili će se uskoro početi provoditi, a pokrivaju različita društveno-gospodarska područja, koja prepoznaju i europske strategije (tablica 2.). Od četrdeset odabranih dokumenata, dvadeset i pet ih se odnosi na razdoblje do 2020. ili dulje. Udio je nešto veći ukoliko se iz izračuna izostave Nacionalni program reformi, Program konvergencije i Smjernice ekonomske i fiskalne politike¹³, koji se moraju izrađivati svake godine, pa se može zaključiti da je većina dokumenata usklađena s razdobljem europskih strateških procesa do 2020.¹⁴

Prva četiri dokumenta (navedena u tablici 2.) mogu se okarakterizirati kao horizontalni, dok su ostali vezani za određeni društveno-gospodarski sektor. Partnerski sporazum smatra se horizontalnim jer je riječ o programskom dokumentu kojim Hrvatska prikazuje sveobuhvatnu nacionalnu strategiju raspodjele sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova, namijenjenih za financijsko razdoblje 2014. –2020. u iznosu većem od 10 milijardi eura, prema tematskim područjima, sukladno EU 2020¹⁵. Izrada dokumenta osnovni je preduvjet za korištenje europskih sredstava, a očekuje se da ga Komisija prihvati u listopadu 2014.

U nedostatku krovnog strateškog dokumenta za razdoblje 2014.–2020., strategiju razvoja Hrvatske u ovom trenutku prvenstveno čine – Nacionalni program reformi, Program konvergencije te Partnerski sporazum koji – zajedno s gospodarski značajnim, sektorskim strategijama, poput Industrijske strategije, Strategije poticanja investicija, Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije, Strategije razvoja poduzetništva, Inovacijske strategije i Strategije razvoja turizma – čine okosnicu predstojećeg strateškog ciklusa do 2020.

5. ZAKLJUČAK

Hrvatska se nalazi u specifičnoj situaciji jer je sudjelovanje u dva europska strateška procesa – EU 2020 i SEE 2020 – omogućilo definiranje šesnaest glavnih ciljeva i veći broj reformskih mjera i prioriteta razvoja. Trenutno je zadovoljavajuća situacija u pogledu vrijednosti glavnih pokazatelja EU 2020; Hrvatska provodi strategiju godinu dana i u relativno je slabijoj poziciji u odnosu na većinu drugih članica po ciljevima zapošljavanja, istraživanja i razvoja, siromaštva te djelomično obrazovanja (visokoškolsko obrazovanje), a u relativno boljoj poziciji po ciljevima zaštite okoliša i energetske učinkovitosti te opet djelomice obrazovanja (rano napuštanje obrazovanja i osposobljavanja).

Provedba EU 2020 je za Hrvatsku znatno intenzivnija od provedbe SEE 2020, s obzirom da obvezni karakter sudjelovanja podrazumijeva redovito izvještavanje o ostvarenju glavnih ciljeva, ali i pratećih fiskalnih i makroekonomskih pokazatelja u sklopu procedura pri prekomjernom proračunskom manjku i pri makroekonomskim neravnotežama. Time će se i ukupna uspješnost Hrvatske u provedbi strategije EU 2020 pokazati tek u narednom srednjoročnom razdoblju.

Vlada bi trebala izraditi nacionalnu strategiju razvoja za razdoblje do 2020., koje predstavlja novi europski strateški ciklus, čime bi se strateški sinkronizirala s EU 2020 i SEE 2020, odnosno s novim višegodišnjim financijskim okvirom EU-a i financijskim razdobljem za korištenje fondova EU-a 2014. –2020. godine. U takvom dokumentu, trebala bi prikazati sve postojeće ciljeve, prioritete i aktivnosti koje proizlaze iz

¹³ Smjernice ekonomske i fiskalne politike moraju imati usklađene fiskalne pokazatelje s Programom konvergencije, sukladno procesu Europskog semestra. No, verzije dokumenata za 2014. nisu usklađene uslijed različite vremenske dinamike procesa njihove izrade. Budući da je Hrvatska 2014. po prvi puta formalno sudjelovala u Europskom semestru, Smjernice su već bile izrađene prije nego što je Program konvergencije poslan Europskoj komisiji.

¹⁴ Uključujući i Strategiju razvoja nautičkog turizma, izrađenu za razdoblje do 2019.

¹⁵ U nacrtu dokumenta, kojeg je Hrvatska 22. travnja 2014. poslala Europskoj komisiji na ocjenu, definirano je šest glavnih prioriteta financiranja: 1) okruženje za inovativno i konkurentno poslovanje i istraživanje; 2) promicanje energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije i zaštite prirodnih resursa; 3) održiva i moderna prometna i mrežna infrastruktura; 4) povećanje sudjelovanja na tržištu rada i poboljšanje kvalitete obrazovanja; 5) smanjenje siromaštva i jačanje socijalne uključenosti; 6) učinkovita javna uprava i pravosuđe. U području ruralnog razvoja, poljoprivrede i ribarstva, definirani su i prioritete financiranja koji doprinose Zajedničkoj poljoprivrednoj politici i Zajedničkoj ribarskoj politici EU-a.

europskih strateških procesa, posebice EU 2020., te ih objediniti s vlastitim strateškim prioritetima razvoja u područjima koja su detaljnije razrađena u sektorskim strategijama. Tako definirana nacionalna strategija razvoja može pozitivno utjecati na međusobnu usklađenost postojećih sektorskih strateških dokumenata i koordinaciju sektorskih politika, a uz kvalitetan sustav praćenja provedbe i na ostvarenje zadanih ciljeva.

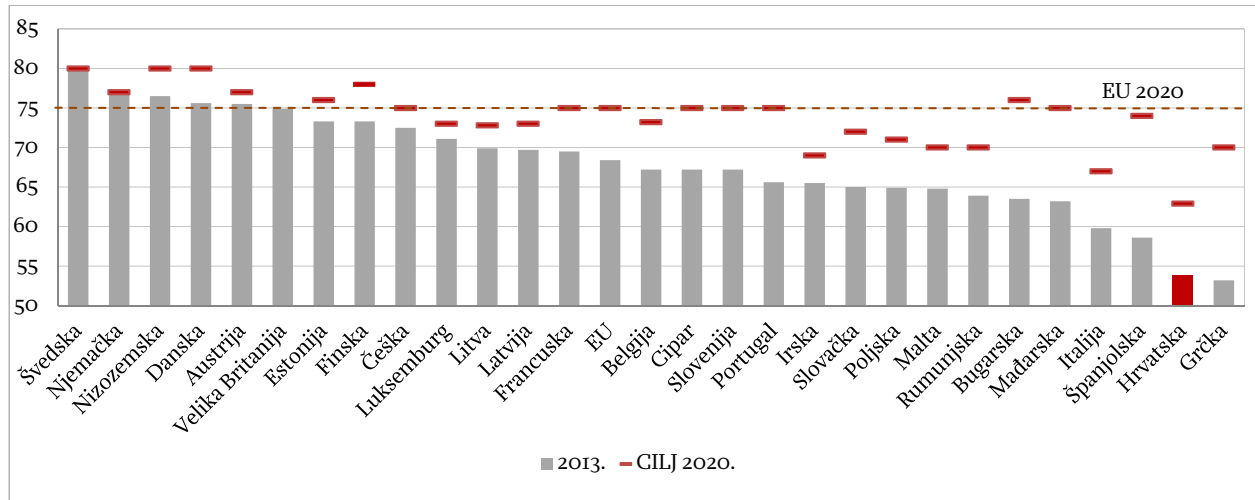
LITERATURA

- Andor, L., 2014. *Speech: The Europe 2020 Strategy beyond the crisis*. Bruxelles: Europska komisija.
- Council of the EU, 2014a. *Background Note of the Italian Presidency – Review of the Europe 2020 Strategy*. Bruxelles: Council of the EU (ECOFIN).
- Council of the EU, 2014b. *Programme of the Italian Presidency of Council of the EU*. Bruxelles: Council of the EU.
- European Commission, 2010. *Europe 2020 – A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Bruxelles: European Commission.
- European Commission, 2013. *Smarter, greener, more inclusive? – Indicators to support the Europe 2020 Strategy – 2013 edition*. Bruxelles: European Commission.
- European Commission, 2014. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – 2014 European Semester: Country-specific recommendations*. Bruxelles: European Commission.
- European Council, 2010. *European Council Conclusions of 10 June 2010*. Bruxelles: European Council.
- Europska komisija, 2014a. *Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Provjera napretka strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast i pripadajući Dodatak*. Bruxelles: Europska komisija.
- Europska komisija, 2014b. *Specifične preporuke za Hrvatsku – Preporuka za preporuku Vijeća o nacionalnom programu reformi Hrvatske 2014. i dostavljanju mišljenja Vijeća o programu konvergencije Hrvatske za 2014*. Bruxelles: Europska komisija.
- Europsko vijeće, 2014. *Zaključci Europskog vijeća od 26. i 27. lipnja 2014*. Bruxelles: Europsko vijeće.
- Ministarstvo gospodarstva, 2013. *Drugi Nacionalni akcijski plan energetske učinkovitosti RH za razdoblje do kraja 2013*. Zagreb: Ministarstvo gospodarstva : Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja.
- Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava i Ministarstvo poljoprivrede, 2014. *Prijedlog Partnerskog sporazuma – Partnership Agreement for the European Structural and Investment Funds in the EU Financial Period 2014–2020*. Zagreb: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU.
- Regional Cooperation Council, 2013. *South East Europe 2020 Strategy*. Sarajevo: Regional Cooperation Council.
- Regional Cooperation Council, 2014. *SEE 2020 Baseline Report: Towards Regional Growth*. Sarajevo: Regional Cooperation Council.
- Vlada RH, 2006. *Strateški okvir za razvoj 2006. – 2013*. Zagreb: Vlada RH.
- Vlada RH, 2014a. *Nacionalni program reformi*. Zagreb: Vlada RH.
- Vlada RH, 2014b. *Program konvergencije Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2017*. Zagreb: Vlada RH.

GRAFIKONI I TABLICE

Grafikon 1.

Stopa zaposlenosti stanovništva dobne skupine 20-64 (%)

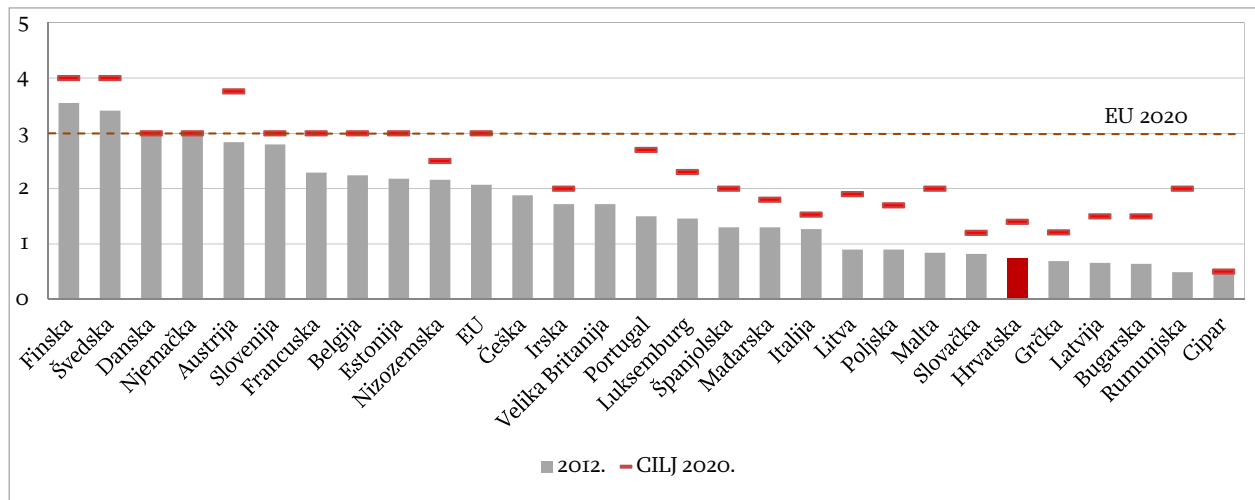


* Velika Britanija nije odredila cilj.

Izvor: Eurostat (Code: t2020_10)

Grafikon 2.

Ulaganje u istraživanje i razvoj (% BDP-a)

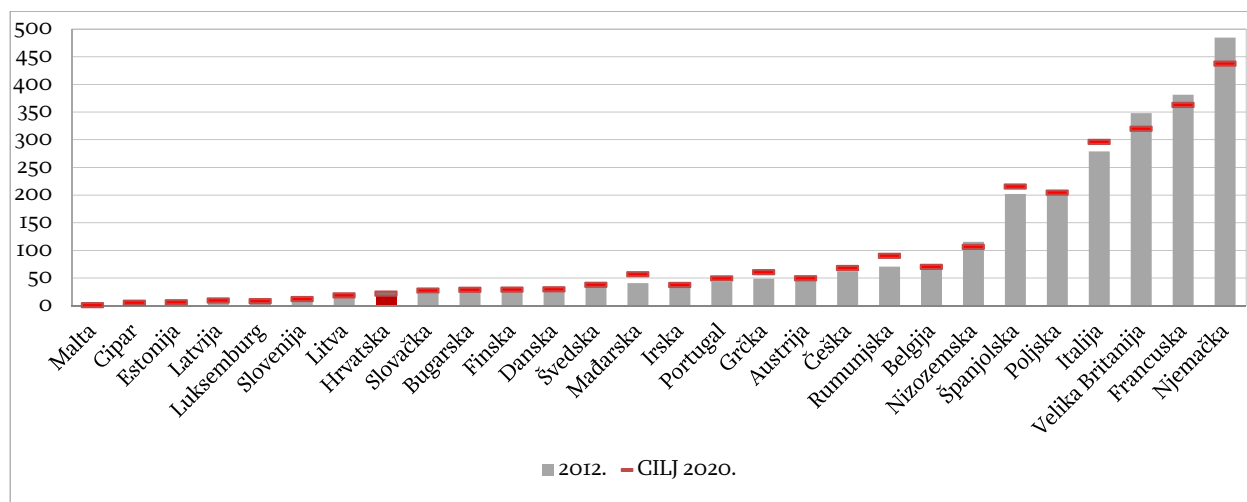


* Velika Britanija nije odredila cilj, a Češka je odredila cilj samo za ulaganje javnoga sektora, u iznosu od 1% BDP-a.

Izvor: Eurostat (Code: t2020_20)

Grafikon 3.

Emisija stakleničkih plinova u sektorima izvan europskoga sustava trgovanja emisijskim jedinicama (u mil. tona ekvivalenta CO₂)

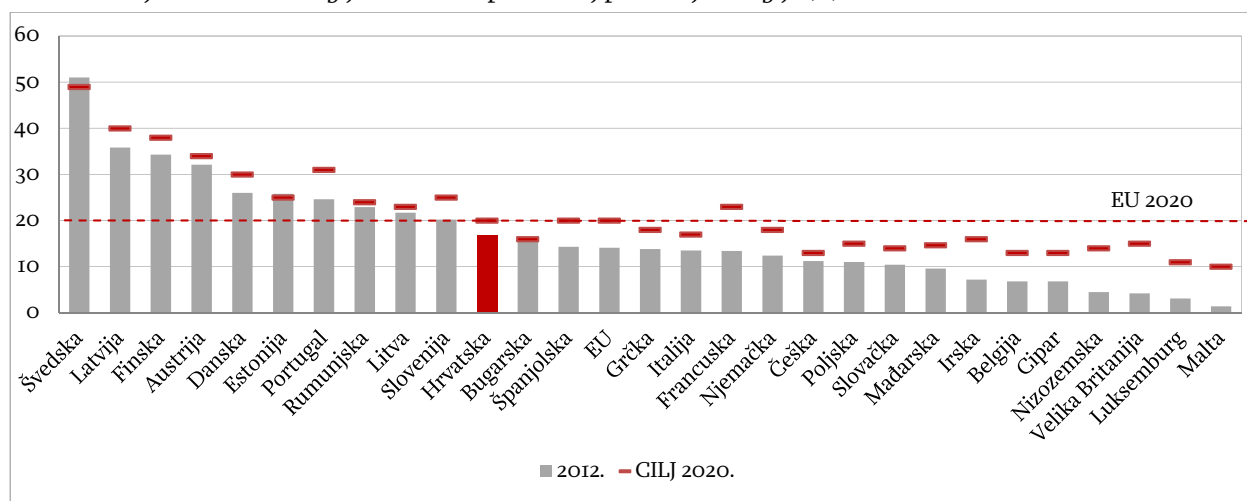


* Podatak za Hrvatsku je za 2010.

Izvor: Eurostat (Code: t2020_35)

Grafikon 4.

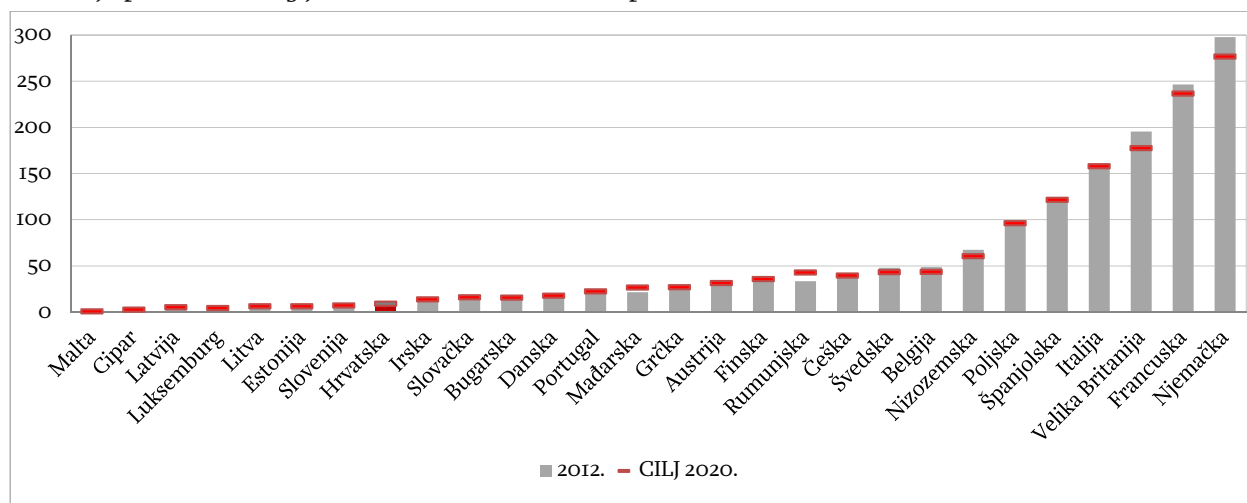
Udio obnovljivih izvora energije u bruto neposrednoj potrošnji energije (%)



Izvor: Eurostat (Code: t2020_31)

Grafikon 5.

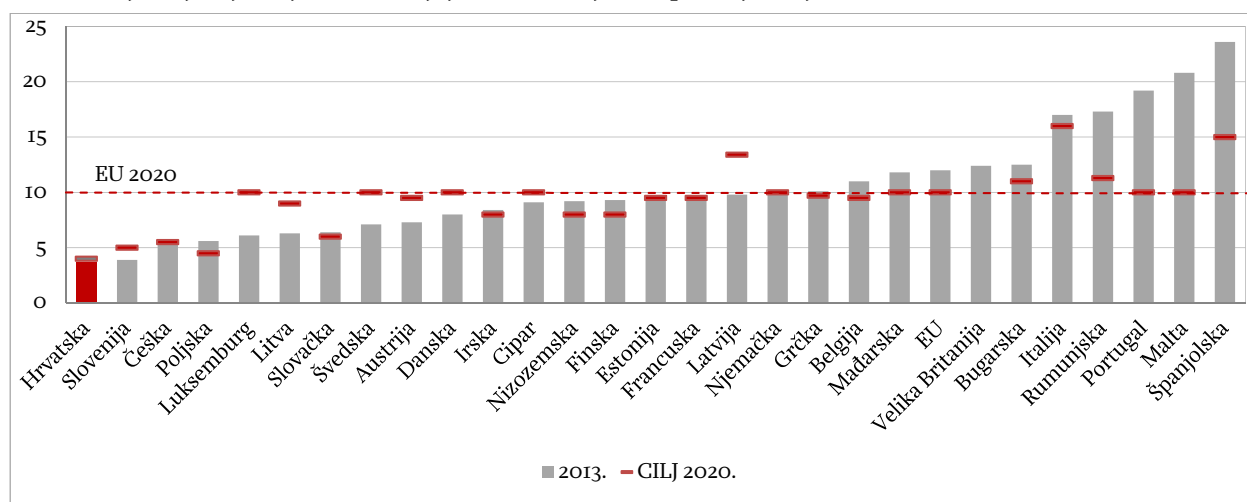
Potrošnja primarne energije (u mil. tona ekvivalenta nafte)



Izvor: Europska komisija

Grafikon 6.

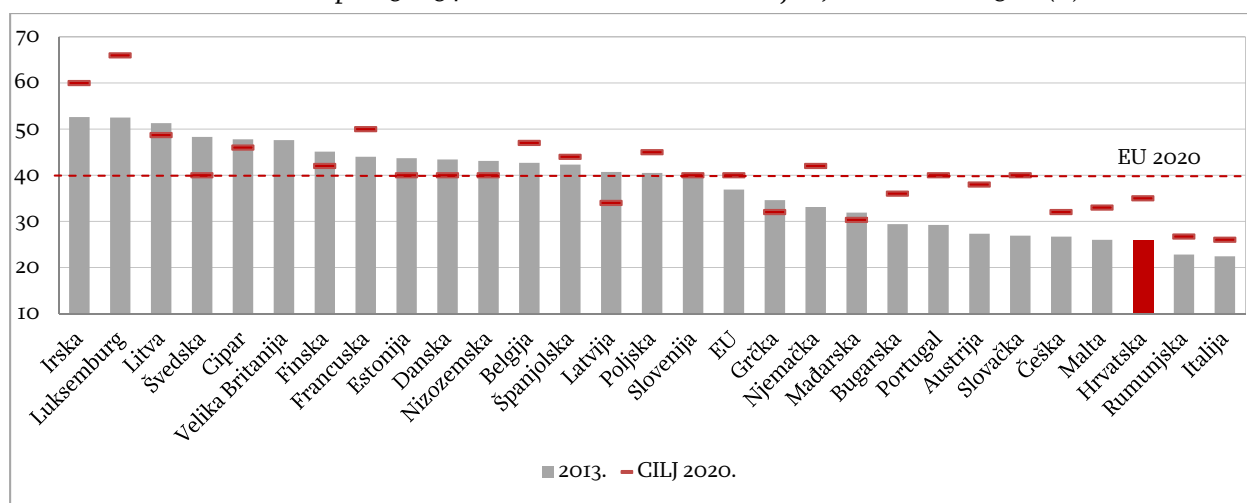
Udio stanovništva dobne skupine 18–24, s razinom obrazovanja koja ne prelazi niže srednjoškolsko obrazovanje, koje nije uključeno u daljnje obrazovanje ili osposobljavanje (%)



Izvor: Eurostat (Code: t2020_40)

Grafikon 7.

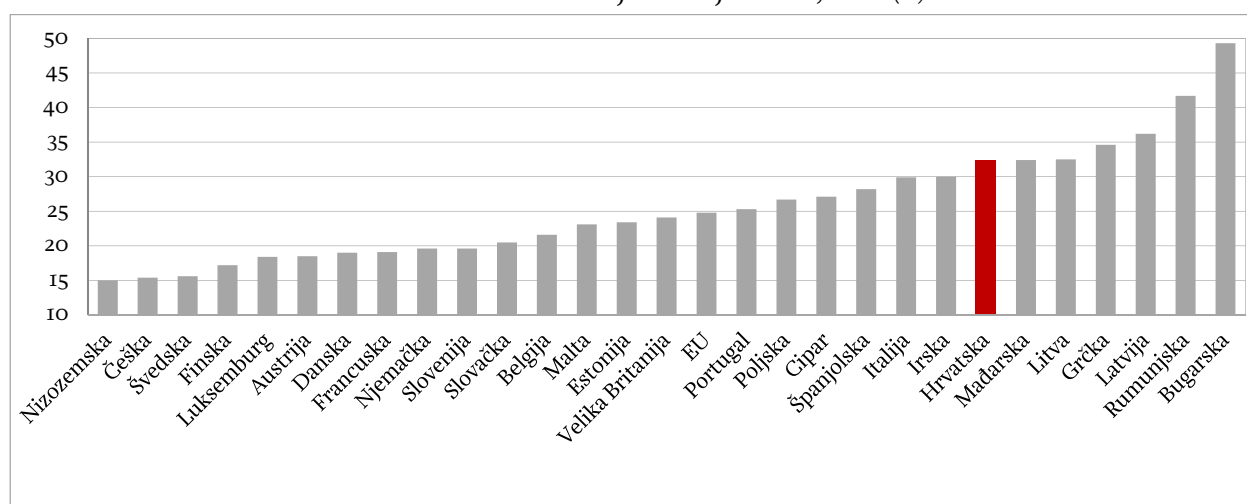
Udio stanovništva dobne skupine 30–34 s visokoškolskim obrazovanjem, ISCED razine 5 i 6 (%)



Izvor: Eurostat (Code: t2020_41)

Grafikon 8.

Udio stanovništva suočen s rizikom siromaštva ili socijalne isključenosti, 2012. (%)



* Podaci za 2013.: Austrija, Češka, Estonija, Finska, Italija, Latvija, Mađarska, Poljska, Slovačka i Španjolska.

Izvor: Eurostat (Code: t2020_50)

Tablica 1.

Vrijednosti glavnih ciljeva SEE 2020 za Hrvatsku, 2010.–2013.

Pokazatelj	2010.	2011.	2012.	2013.	CILJ RH 2020.	CILJ SEE 2020.
Ukupni strateški ciljevi						
1. BDP po stanovniku u odnosu na prosjek EU (PPS, % od prosjeka EU27)	59	60	64	-	68	44
2. Ukupna razmjena dobara i usluga (u mil. eura)	35.400	37.092	37.752	36.701	80.000	209.500
3. Trgovinska bilanca (% BDP-a)	-3,8	-0,1	0,6	0,6	-3,3	-12,3
Integrirani rast						
4. Razmjena dobara unutar regije (u mil. eura)	2.474	2.809	3.004	-	6.200	30.500
5. Ukupni priljevi FDI-a (u mil. eura)	326	1.087	1.066	437	1.500	8.800
Pametnan rast						
6. BDP po zaposlenom (u eurima prema PPS-u)	40.990	43.765	50.028	-	52.000	36.300
7. Broj visokokvalificiranih osoba u radnoj snazi	504.800	418.000	430.400	448.000	605.000	2.000.000
Održivi rast						
8. Neto stvaranje poduzeća (nove tvrtke godišnje)	7.800	8.778	10.543	-11.603	9.300	33.760
9. Izvoz dobara i usluga po stanovniku (u eurima)	4.010	4.329	4.441	4.314	9.000	4.250
Uključivi rast						
10. Ukupna stopa zaposlenosti, % stanovništva starijega od 15 godina	41,1	39,5	38,1	36,4	47,5	44,4
Upravljanje državom za rast						
11. Učinkovitost upravljanja državom (World Bank Governance Index)	3,1	3,1	3,2	-	3,7	2,9

Izvor: Vijće za regionalnu suradnju (SEE 2020 Baseline Report)

Tablica 2.
Odabrani aktualni strateški dokumenti u Republici Hrvatskoj

	Naziv dokumenta	Razdoblje provedbe	Odgovorna institucija	Status
1.	Nacionalni program reformi	2014.-2016.	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU	izrađeno
2.	Program konvergencije Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2017.	2014.-2017.	Ministarstvo financija	izrađeno
3.	Partnerski sporazum (<i>Partnership Agreement for the European Structural and Investment Funds in the Financial Period 2014–2020</i>)	2015.-2023.	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU	u pripremi
4.	Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2014. – 2016.	2014.-2016.	Ministarstvo financija	izrađeno
5.	Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014. - 2020.	2014.-2020.	Ministarstvo gospodarstva	izrađeno
6.	Strategija poticanja investicija u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. – 2020.	2014.-2020.	Ministarstvo gospodarstva	u pripremi
7.	Inovacijska strategija Republike Hrvatske 2014. – 2020.	2014.-2020.	Ministarstvo gospodarstva	u pripremi
8.	Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije	2014.-2025.	Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta	u pripremi
9.	Strategija pametne specijalizacije 2014. – 2020.	2014.-2020.	Ministarstvo gospodarstva	u pripremi
10.	Akcijski plan podrške izvozu 2014. – 2015.	2014.-2015.	Vlada RH	izrađeno
11.	Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020.	2013.-2020.	Ministarstvo poduzetništva i obrta	izrađeno
12.	Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011. – 2020.	2011.-2020.	Ministarstvo poduzetništva i obrta	izrađeno
13.	Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014. -2020.	2014.-2020.	Ministarstvo poduzetništva i obrta	izrađeno
14.	Strategija razvoja socijalnog/društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. – 2020.	2014.-2020.	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	u pripremi
15.	Plan implementacije Garancije za mlade	2014.-2020.	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	izrađeno
16.	Strategija energetskega razvoja Republike Hrvatske	2009.-2020.	Ministarstvo gospodarstva	izrađeno
17.	Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.	2013.-2020.	Ministarstvo turizma	izrađeno
18.	Strategija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009. – 2019.	2009.-2019.	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	izrađeno
19.	Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2030.	2014.-2030.	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	u pripremi
20.	Strategija pomorskog razvitka i integralne pomorske politike Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.	2014.-2020.	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	izrađeno
21.	Srednjoročni plan razvitka vodnih putova i luka unutarnjih voda Republike Hrvatske za razdoblje od 2009. do 2016.	2009.-2016.	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	izrađeno
22.	Strategija razvoja širokopojsnog pristupa u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2012. do 2015.	2012.-2015.	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	izrađeno
23.	Strategija upravljanja vodama	2008.-2038.	Hrvatske vode (javno poduzeće)	izrađeno
24.	Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske	2005.-2025.	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	izrađeno
25.	Strategija niskougličnog razvoja Republike Hrvatske	2015.-2050.	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	u pripremi
26.	Program ruralnog razvoja	2014.-2020.	Ministarstvo poljoprivrede	u pripremi
27.	Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. – 2016.	2011.-2016.	Ministarstvo poljoprivrede	izrađeno
28.	Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. – 2020.	2012.-2020.	Ministarstvo zdravlja	izrađeno

29.	Nacionalni plan razvoja kliničkih bolničkih centara, kliničkih bolnica, klinika i općih bolnica u Republici Hrvatskoj 2014. – 2016.	2014.-2016.	Ministarstvo zdravlja	u pripremi
30.	Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016.	2011.-2016.	Ministarstvo socijalne politike i mladih	izrađeno
31.	Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2014. – 2020.	2014.-2020.	Ministarstvo socijalne politike i mladih	izrađeno
32.	Plan deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u RH 2011. – 2016. (2018.)	2011.-2018.	Ministarstvo socijalne politike i mladih	izrađeno
33.	Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020.	2014.-2020.	Ministarstvo socijalne politike i mladih	u pripremi
34.	Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva za razdoblje od 2012. do 2016.	2012.-2016.	Ured za udruge Vlade RH	izrađeno
35.	Nacionalna politika za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015.	2011.-2015.	Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH	izrađeno
36.	Nacionalna strategija za uključivanje Roma za razdoblje 2013. – 2020. godine	2013.-2020.	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH	izrađeno
37.	Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava za razdoblje od 2013. do 2016.	2013.-2016.	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH	izrađeno
38.	Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. – 2015.	2011.-2015.	Ministarstvo kulture	izrađeno
39.	Strategija suzbijanja korupcije	2008. nadalje	Ministarstvo pravosuđa	izrađeno
40.	Strategija razvoja pravosuđa	2013.-2018.	Ministarstvo pravosuđa	izrađeno